

Є. Ю. ПЕЛЕНСЬКИЙ

П Е Р Ш А
УКРАЇНСЬКА ЧИТАНКА
(БУКВАР)

БИСТРИЦЯ

Є. Ю. ПЕЛЕНСЬКИЙ

I.

УКРАЇНСЬКА ЧИТАНКА
(БУКВАР)

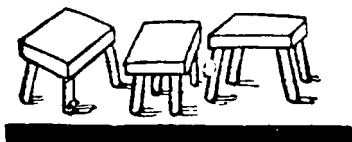
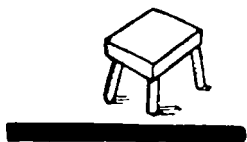
для першої класи народніх шкіл

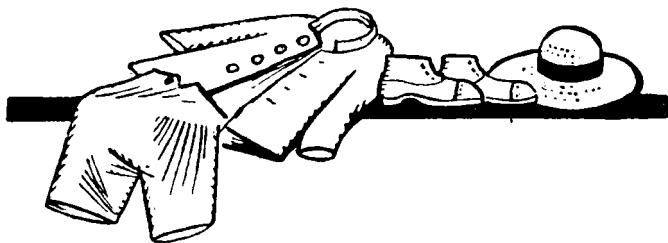
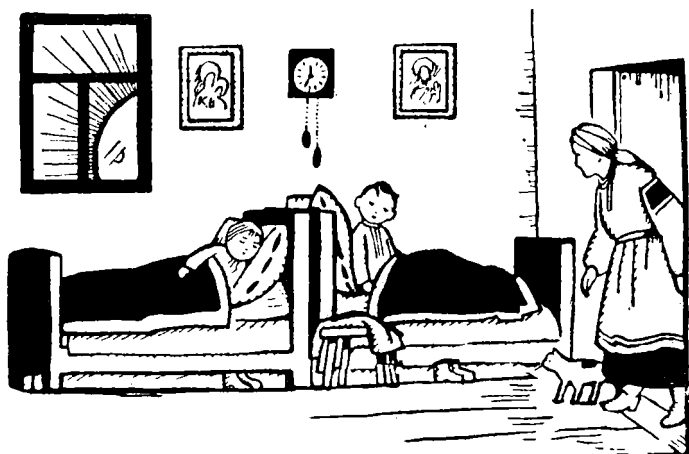
МІНДЕН 1947
ВИДАВНИЦТВО БИСТРИЦЯ

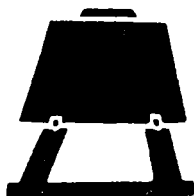
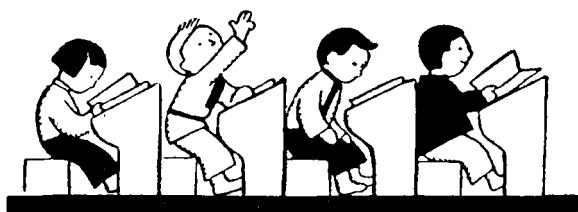
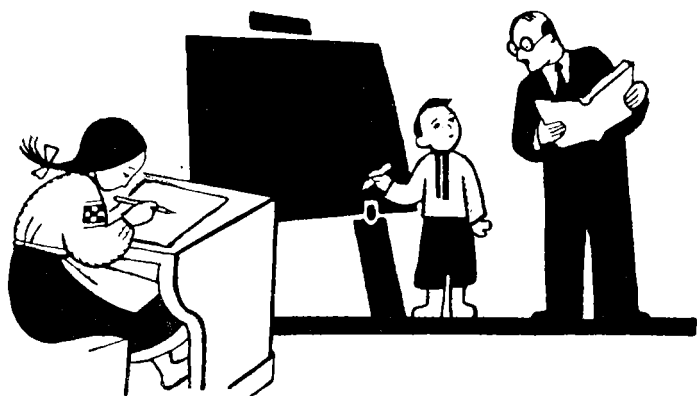
Затверджено Відділом Науки і Виховання Українського Центрального Комітету
і Відділом Виховання Головної Квартири Військового Правління К. К. Н.
With permission of Education Branch Zonal Executive Offices C. C. G.

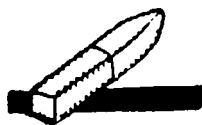
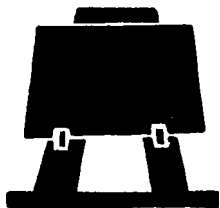
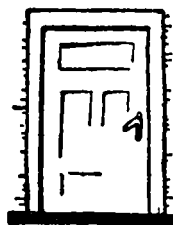
Рисунки проф. Едварда Козака
Письмо дра Миколи Кулицького

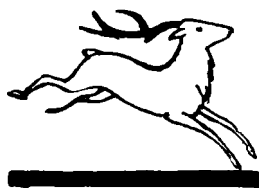
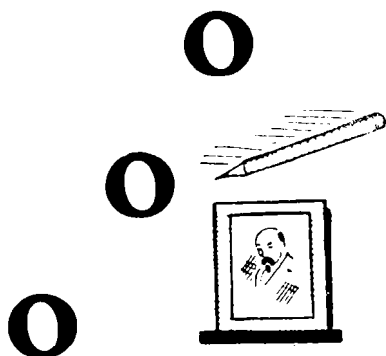
Друк: Ріхард Петерсен С-ка з о. в., Ганновер-Лінде
Druck: Richard Petersen G.m.b.H., Hannover-Linde

O

O

O

a a a
a

a

a

a

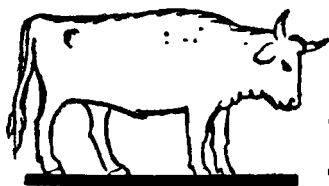
a

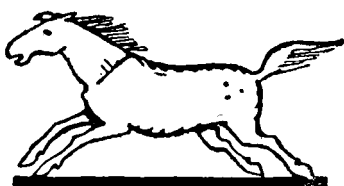
i

i

i

o

i

a

i

i

i

T a T O

T O T a T O

a T O TaTa

Ta T O

T O

T

TaTO

Ta

T

М а М а

О М а М О

ТО МаМа а ТО ТаТО

МаМа

Ма

М

д і д о

т о д і д о

д і д о т о т а т о т а т а

а т о д і м д і д а

д і д о

д і

д

б а б а

а то баба

баба то мама тата

і то баба

баба

ба

б

е е е

бе

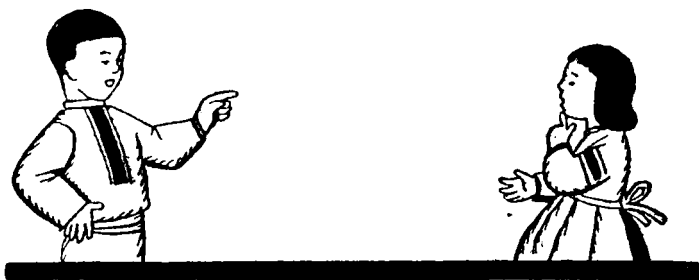
мете

і мама мете

іде

де

е

ТИ

ТО ТИ а ТО МИ

МИ ідемо до мами
іди і ТИ

діти

ТИ

и

іди до діда

іди до діда

де дідо дідо іде

де дідо дідо іде,

іиеоаг

іиеоад

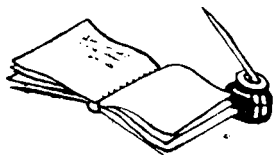

мама іде до баби

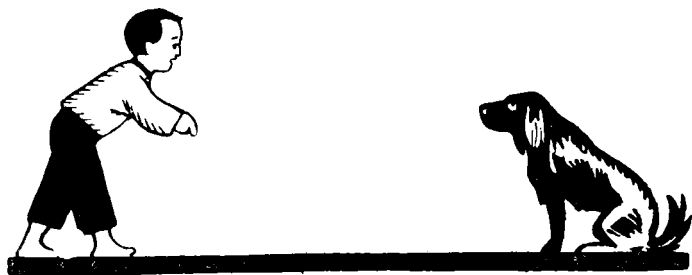
мама іде до баби

іди і ти там

іди і ти там

б т м
б т м

тут
іди тут
буду дома

іду до дому
а ти іди до діда

іду у

іду у

сад

то сад
у саду діти

там і оси

то сад діти

сад с

сад с

хата

то хата тата

тут дідо і мама

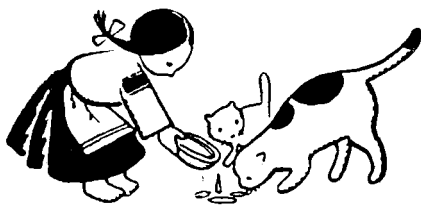
а баба у хаті

і там дім

то хата дідо

хата х

хата х

дає

тут

дає

там

є

хата

дідо

має

хату

і

сад

хата

має

дах

тут є хата і сад

є

є

Я

ТО Є Я

ТО Я А ТО ТИ

Я І ТИ ТО МИ

Я ІДУ ДО ДОМУ

Я БУДУ МИТИСЯ

Я

Я

їда

моя мама дає їду

ми будемо їсти обід

і я буду їсти

тато їде до діда

я їду до моєї баби

ї

ї

маю

я

маю

і

і

даю

їм

їсти

а е млюся

ю

ю

рисуємо

ми рисуємо хату і сад
а я рисую риби
от тобі робота

ми рисуємо риби

р

р

Устя і діти.

Отут діти.

Устя рахує. 1, 2, 3, їх є три.
1 то Охрім, 2 то Хома, а 3
то Орест.

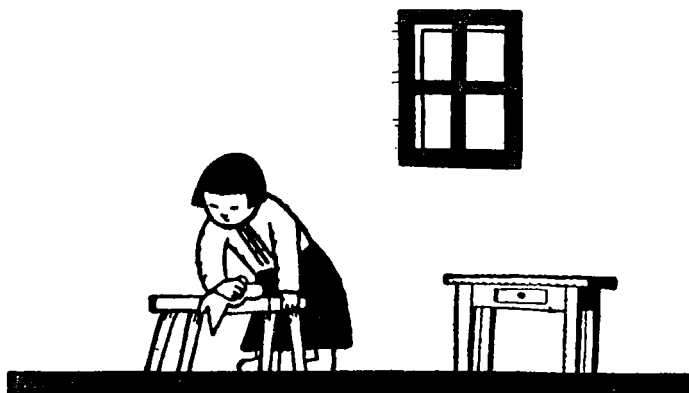
1, 2, 3, а то ти.

Устя, Охрім, Орест
і Хома.

оО

уУ

хх

Віра.

Віра витирає.

Віра вміє варити, витирати
і вимітати хату.

Віра сама бере радо роботу
дома. Мама рада.

Вадим встает.

в В

в В

Подвіря.

Отам хата, а тут подвіря.

Там є дерева.

У дворі пес,

і

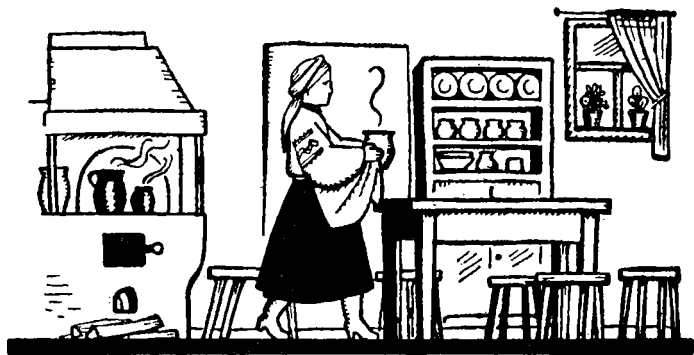
Пес іде до хати.

При хаті має пес буду.

Пес піде до хати.

п П

п П

Неня.

Неня несе їду.

Там є страва і тут є страва.

То двері. При дверях є миси.

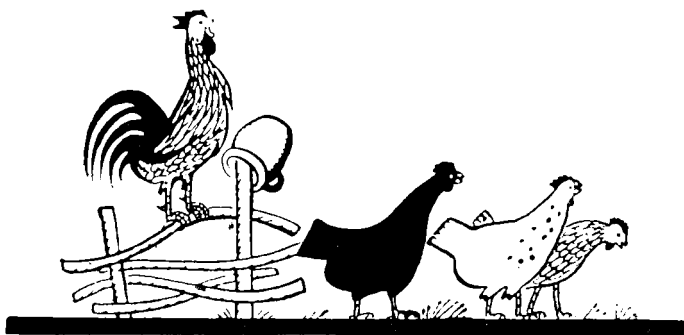
Тут дрова.

Тепер є рано. Ми будемо їсти
снідання.

Неня то мама.

н Н

н Н

Кури.

То кури, а то півник.

Півник піє: Ку-ку-ріку.

Курка: Куд-ку-дак, куд-ку-дак.

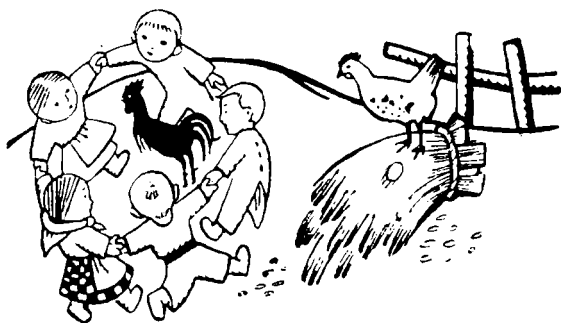
Оті кури: Ко-ко-ко.

То-то крику у дворі.

Курка: Ко-ко-ко.

к К

к К

Чубатка.

Чубатка то моя курочка.

Вона є чубата.

Чубатка несе яєчка
і кудкудаче.

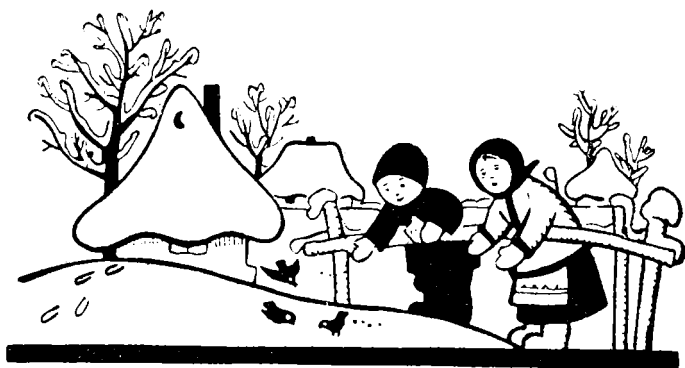
— Куд-ку-дак, куд-ку-дак.

Півник не несе яєчок.

Чубатка сіра,
а півник ні.

ч Ч

ч Ч

Горобчики на снігу.

Нині упав сніг.

Він покрив усе: горбочок
і ниви, дахи і дерева.

Гнат дає горобчикам їсти.

Ганна [REDACTED] помагає.

*Ганна дає гороб-
чикам їсти.*

Зима.

Надворі мороз і сніг.
Хоч зимно, діти надворі.
Зенко зробив зі снігу снігову
бабу. Зенкові помагає Ганна
Біля них Орест.

Зимно у зимі.

Лесик на санках.

Усі діти нині на санках.

Тут їде Гнат і Леся, там Ігор.

І Лесик з ними. Він хотів
їхати далеко, але упав зі санок.

Він упав на лід і потовкся.

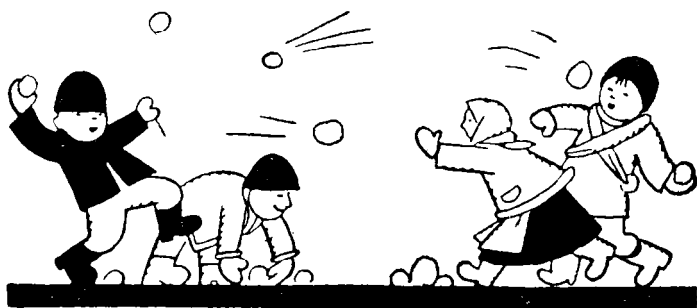
Тепер плаче.

Лесик бачив лиса.

л Л

л Л

Бій снігом.

Йосип кидає сніговими кулями на Лесика й Ігоря. Ганна йому помагає. Лесик дістав кулею в самий носик.

— Ой, ой, — чути його зойк.
Він мазій.

Йосип його втихомирлює.

й Й

й Ї

Шануй хліб.

Ранком знайшов Йосип ок-
райчик засушеного хліба. Він
покришив хліб на кришки і по-
клав на каменю при дорозі.

— Буде для пташок — подумав.

Пташки раді з того, бо вони
зимою голодні.

Шануй хліб!

ш Ш

ш Ш

Цапи.

(Байка.)

Раз зійшлися два цапи на кладці. Один одному не хотів поступитися.

— Уступися мені, я старший,
— каже один.

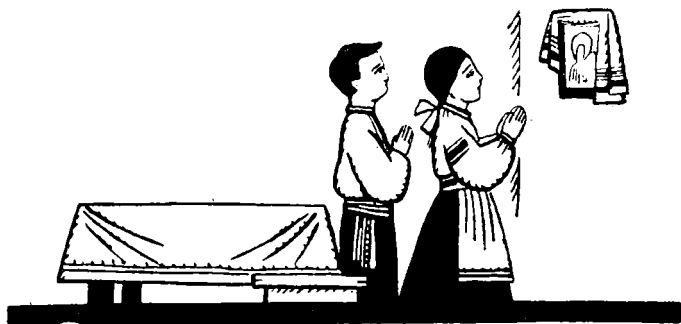
— Я був тут перший, — відповів другий.

Посварилися і побилися. Зчепилися рогами і попадали в воду.

Цурайтеса незгоди!

ц Ц

ц Ц

Щира молитва.

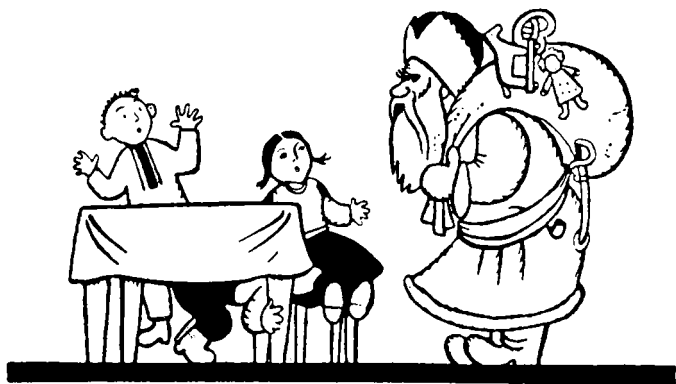
Лесик відмовляє з Ганною щоденно молитви. Щиро дякує Богові за хліб насущний і вимолює кращу долю для України.

Нині прохає ще Святого Миколу, щоб приніс дітям дарунки.

*Щира молитва
є мила.*

щ Щ

щ Щ

Святий Микола.

Святий Микола прийшов до дітей.

Діти налякалися. Славко за-ліз зі страху під стіл. Він був не-чемний і боявся, що дістане різку.

Але Святий Микола нікого не бив, ані не давав різок, лише гарні дарунки: іграшки, солодощі і горіхи.

Діти зраділи.

С М А

С М А

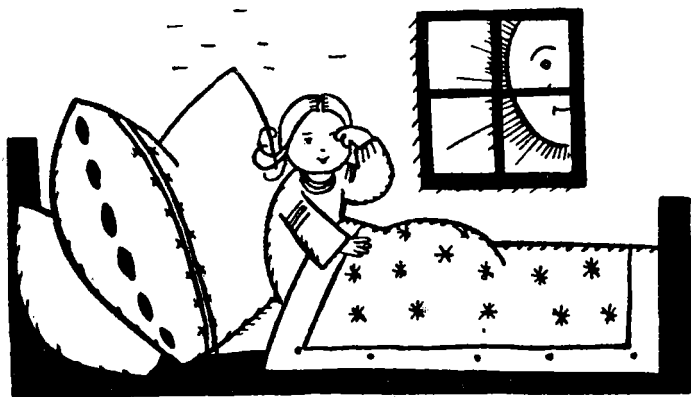
Свята.

Сьогодні Святий вечір.

Лесь іде колядувати. З ним
Ігор і Богдась. Лесь тримає в ру-
ках зізду і колядує:

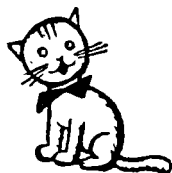
„Бог предвічний народився,
прийшов днесь із небес,
щоб спасти люд свій ввесь,
і утішився.”

Богдась підтягає за ним.

Пісенька.

Цить, котику, цить,
хай сестричка спить.
Тихенько ходи,
сестри не збуди!

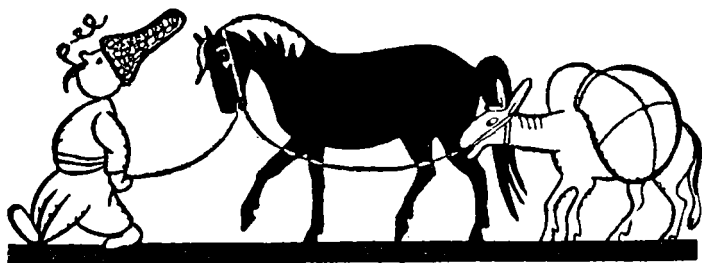

Сонце заходить,
а місяць сходить.
Цить, котику, цить,
хай сестричка
спить!

НЬ

ТЬ

ЦЬ

Кінь і осел.

Один дядько мав коня й осла.

Раз наклав він кілька мішків із сіллю на осла. Осел попросив коня:

— Візьми від мене один мішок. Дивись, скільки я несу. А сіль нелегка.

Але кінь не хотів йому допомогти.

З перевтоми згинув осел. Та тепер кінь мусів нести ввесь тягар і ще й шкуру осла.

дъ

лъ

зъ

Жмурки.

Діти граються у жмурки. Галя жмурить. Вона ловить дітей, але діти втікають, що аж. Богдан ще й передражнює Галю:

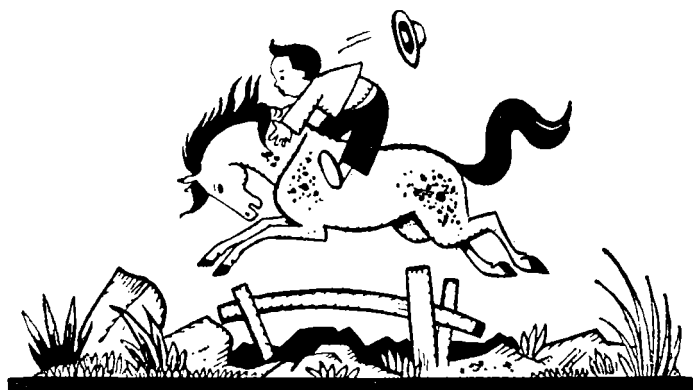
— Жмурку, жмурку, скажи, хто я?

Оля передражнює її також.

*Жмурки йдуть
живо*

ж Ж

ж Ж

Гальоп.

Гоп, гоп, гоп,
конику, гальоп!

Через бори, через звори,
Через доли, через гори!

Гоп, гоп, гоп,
конику, гальоп!

До фабрики.

Тато їде фірою до фабрики.

Тато сам фірманить.

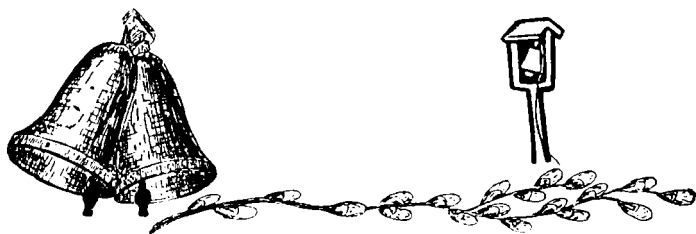
Тато привезе з фабрики вап-
но і фарби.

Вапном побілимо хату, фар-
бами помалюємо кімнати. Також
помалюємо паркан і фіртку.

фіра це віз.

ф Ф

ф ф

Дзвін і дзвоник.

Дзвін у церкві дзвонить:

Бам — бам — бім!

Людей закликає

в Божий дім.

Дзвоник в школі дзвонить:

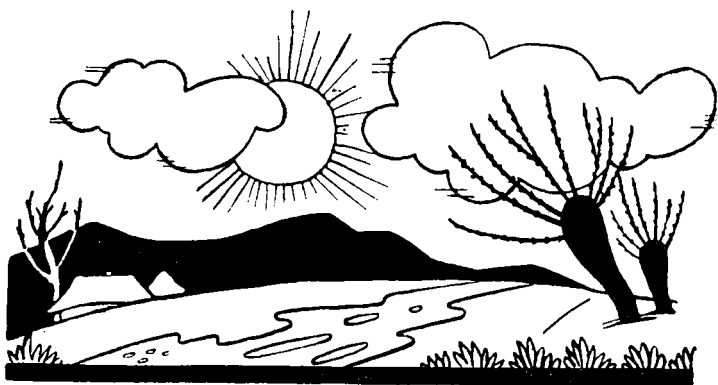
Дзінь, — дзінь — дзень!

До школи скликає

діточок щодень.

Д з

дз Дз

Провесна.

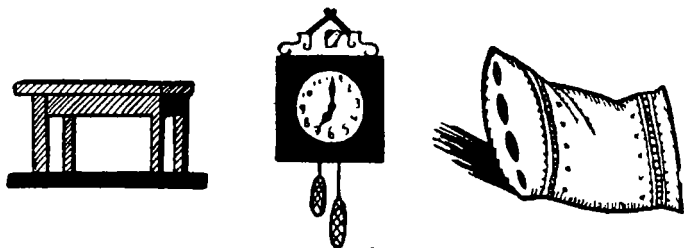
Пригріло сонечко.

На потоці пливе крига. Кругом джерела нема вже льоду. Сніг тане. Скрізь дзюрчить вода.

З вулика вилетіли вже перші бджоли. Але ще нема квіток, лише базьки на вербах.

Д ж

дж Дж

Загадки.

Має дерев'яні роги,
має аж чотири ноги,
або лише один кіл.

Це є .

Не їсть, не п'є,
а ходить і б'є.

Що це є ?

Пір'я наче сіна стіг,
а на кожному боці ріг.
Але роги ці м'якенькі,
на них спиться солоденько.

п б в м р ' я є ю ї

Гра.

Діти хочуть гратися в лапанки. Богдан числить:

„Раз, два, три, чотири, п'ять —
пішов зайчик погулять.

Шість, сім, вісім —
зайчик в лісі.

Дев'ять, десять —
тут без тебе обійдеться.”

Випало на Тарасика. Він відступив. Потім відступила Реня, Дарка й Іванка. Зостався сам Богдан. Він буде ловити.

Ј М Р Б Д

Бузьки.

Надлетіли з поля бузьки,
клекотіли до Ганнуськи,
до Євгена, Еви, Йвана,
Юри, Ярка і Богдана:

— Любі діти, що чувати?
Чи навчились вже читати
і писати й рахувати,
може й бузька рисувати?

Діти чемно відповіли:
— Ми училися щосили.
Вже читаєм і рахуєм,
бузька також вже зрисуєм.

Є

Е

Е

Ю

Українська абетка

а б в г г д е є ж з и і

ї й к л м н о п р с т

у ф х ц ч ш щ ю я ь

А Б В Г Г Д Е Є Ж З

И І Ї Й К Л М Н О

П Р С Т У Ф Х Ц Ч

Ш Щ Ю Я Ь (, ; „ - ? !)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

а б в г г д е є ж з и і

ї й к л м н о п р с т

у ф х ц ч ш щ ю я ь

А Б В Г Г Д Е Є Ж З

И І Ї Й К Л М Н О

П Р С Т У Ф Х Ц Ч

Ш Щ Ю Я Ь (, ; „ - ? !)

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Вірш про абетку.

А,Б,В – ще не вмію, то й не йде.

Г, Г, Д – як навчуся, то піде.

Е,Є,Ж – за навчання візьмусь вже.

З, И, І – так дійшов я аж до ї.

Ї,Й, К – бо наука це така:

Л,М,Н – хто терпен, той спасен.

О,П,Р – мені легко вже тепер;

С,Т,У – бо я таки вже пійму,

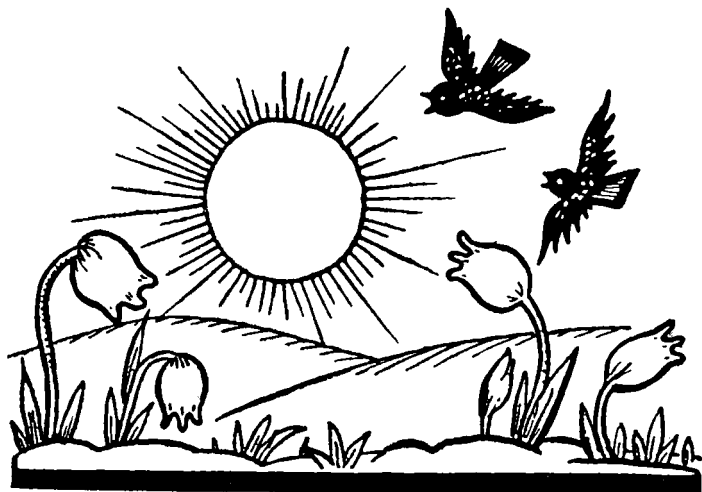
Ф,Х,Ц – що за штука є оце.

Ч,Ш,Щ – лиш останні букви ще –

Ю і Я – та й абетка вже уся.

Ще zostався м'який знак –

і навчився я отак.

1. Сонце.

Через моє віконце
бачу поле і сонце,
чую співи пташок,
чую запах квіток.

Все те: небо, пташки,
дальнє поле, квітки,
навіть моє віконце —
все — осяяне сонцем.

2. Річечка.

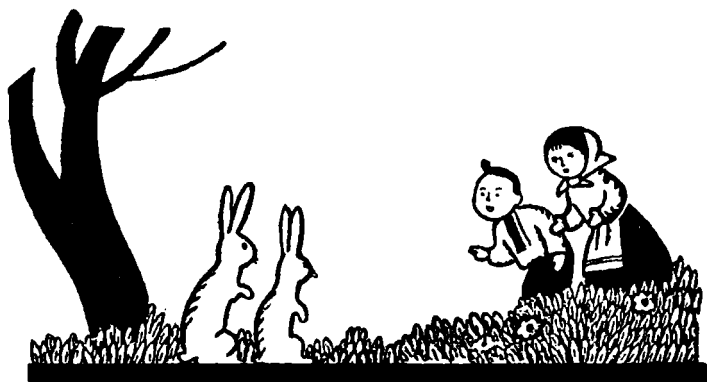
Пливе собі річечка,
мала, невеличечка.
Тут травичку зросить,
там до сонця блищить.

В ній водичка чистенька
пропливає швиденько,
ще й шепоче щомить,
але як зрозуміть?

Хіба риба й каміння
піймуть це шепотіння.
Що ж нам з того — вони
знані всім мовчуни

3. Жаби.

— Кум!	— Помер.
— Кума!	— Коли?
— Бузьок де?	— В четвер.
— Нема.	— А ми тому
— А де?	раді, раді, раді!

4. Зайчики.

Діти вибралися на прогулянку до лісу.
Вийшли потихеньку на горбочок, дивляться — щось стоїть. Таке вухате, окате, лабате, одне і друге.

Нараз — шусть і нема.
Діти пізнали ці звіятка.

5. Загадка.

Звіятко сіреньке,
ротичок кругленький,
хвостик коротенький,
довгі вушка має,
швиденько тікає.

Хто це відгадає?

6. Місто.

Скільки в місті площ, вулиць,
і церков і кам'яниць.

Скільки домів і заводів,
димарів і огородів.

Кіна, школи і склепи
В них людей цілі товпи.

Повні авто і трамваї.
І все кудись поспішає.

Бо у місті всі працюють,
ніхто в місті не дармує.

7. Крамниця.

Є у нас в селі крамниця,
варто зайти подивиться.

Гарно в нашій є крамниці,
повно добра на полицях.

Є там цукор, хліб і кава,
сіль, мука і вся приправа.

І крамар у нас є славний,
добрий, чемний, жвавий, справний.

Крає, важить і пакує
все, що там лиш хто купує.

8. Подорож.

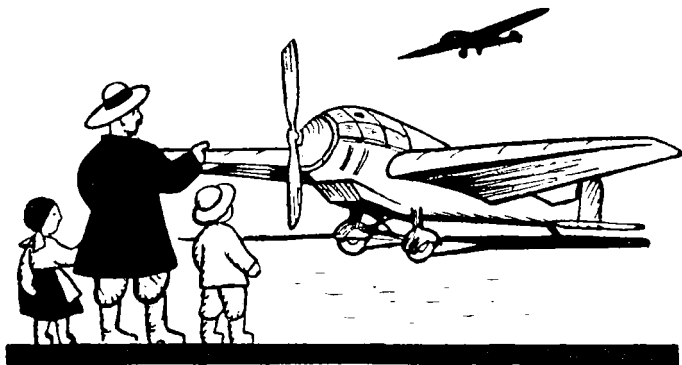
Батько вибрався з Богданом до тітки, що живе в іншому місті.

Вони пішли на залізничний двірець. Батько купив квитки. За той час над'їхав поїзд. Вони всіли разом з іншими подорожніми до вагону.

Богдан дивився ввесь час через вікно. Як скоро проїздить поїзд попри поля, ліси і села!

Прийшов кондуктор, провірив квитки.

А от уже зупинка. Треба висідати. Шкода, що ця гарна подорож так скоро минула!

9. Літак.

— Що це за велика птиця,
що на сонці так блищить
і в льоту гуркоче так?

— Це не птиця, це літак.

— Як настане кращий час,
то літак забере нас.

Ми покинемо чужину
і полинемо в Україну.

10. Україна.

Наша славна Україна —
наше щастя і наш рай.

Чи на світі є країна
ще миліша за наш край?

11. Червона Шапочка. (Казка)

Була-жила раз маленька дівчинка, яку звали Червоною Шапочкою.

Раз вислала її неня до бабуні, що жила в лісі, віднести пиріжки і вино.

Червона Шапочка йшла лісом. Нагло побачила вовка. Він поспитав її, куди вона йде. Червона Шапочка чемно відповіла, що до бабуні.

Вовк намовив Червону Шапочку назбирати квіток для бабуні.

Сам тим часом побіг чимскоріше до бабусиної хатки в лісі.

Вовк постукав у двері бабусиної хатки і сказав:

— Відчини, бабусю! Тут Червона Шапочка.

Бабуся відчинила йому.

Так увійшов вовк до середини. Бабуся лежала хвора в ліжку.

Вовк з'їв бабуся.

Він надів бабусин очіпок та окуляри і поклався в бабусине ліжко.

Він виглядав наче справжня бабуся.

Надійшла Червона Шапочка. Вона поклонилася чемно і запиталася:

— Бабусю, чого в тебе такі великі зуби?

— Щоб тебе з'їсти.

Вовк з'їв Червону Шапочку і заснув. Він голосно хропів. Це почув стрілець і поглянув крізь вікно.

Він пізнав вовка.

Стрілець увійшов до хати і розрізав вовкові живіт. Звідтіля вийшли бабуся і Червона Шапочка. Вони подякували стрільцеві за рятунок.

12. Відгадайте!

1. Часом трясє бородою,
ходить всюди за травою,
листя щипне, квітку хап
Це є
2. Буйна грива, довгий хвіст,
тягне сани або віз
за собою, наче тінь.
Це є
3. Ходить у біленькім пір'ю,
понад річку, по подвір'ю.
А спереду жовтий знак.
Це
4. Всім дає напій біленький,
і смачний, і солоденький.
Аби лиш була здорова.
Це
5. Зверху шкура і щетинка,
під тим м'яка солонинка.
Це є

13. Учітєся.

Учітєся, брати мої,
думаїтє, читаїтє,
і чужому навчаїтєсь
й свого не цураїтєсь.

Бо хто матір забуває,
того Бог карає,
того діти цураютьсѧ,
в хату не пускають,
чужі люди проганяють,
і немає злону
на всій землі безконечній
веселого дому.

Цей вірш написав Тарас Шевченко.

14. Рідна мова.

Мово рідна, слово рідне!
Хто вас забуває,
той у грудях не серденько,
але камінь має.

15. Отче наш. (Щоденна молитва.)

В ім'я Отця і Сина і Святого Духа.

Отче наш, що єси на небі, хай святиться ім'я Твоє, хай прийде царство Твоє, хай буде воля Твоя, як на небесах, так і на землі. Хліб наш насущний дай нам днесь і відпусти нам провини наші, як і ми відпускаємо довжникам нашим і не введи нас у спокусу, але вибави нас від лукавого.

Амінь.

З М І С Т

О б р а з к и :	Ст.
Різні предмети і кількості	3
Предмети і дії	4—5
Образкове "читання"	6

Б у к в а р :	
Малі друковані букви: о, а, і, т, м, д, б, е, и	7—15
Малі писані букви (як вище)	16—17
Малі писані і друковані букви: у, с, х; є, я, ї, ю; р	18—25
Великі букви схожі на малі: У, О, Х. Крапка і запинка	26
Малі і великі писані і друковані букви: в, п, н, к, ч, г, з, л, й, ш, ц, щ. Двокрапка і риска	27—38
Великі писані і друковані букви: С, М, А	39
М'який знак. Знак наведення	40—42
Дальші букви великі і малі: ж, і, ф. Знак запиту і оклику	43—45
Подвійні букви: дз, дж	46—47
Апостроф	48
Великі букви: І, Т, Р, Б, Г, Е, Є, Ю, Я	49—50
Українська абетка. Вірш про абетку	51—52

Ч и т а н к а :	
1. * Сонце	53
2. * Річечка (за Ю. Тувімом)	54
3. * Жаби (з народнього передання)	54
4. * Зайчики	55
5. * Загадка (за Домбровськими)	55
6. Місто	56
7. * Крамниця	57
8. Подорож	58
9. * Літак	59
10. * Україна — В. Самійленка	59
11. Червона Шапочка (за братами Грім)	60
12. * Відгадайте	62
13. * Учітеся — Т. Шевченка	63
14. * Рідна мова — С. Воробкевича	63
15. Отче наш (щоденна молитва)	64

Видавництво “Бистриця”

поручає

Шкільні підручники:

Др Є. Ю. Пеленський: Українська читанка для I кл. нар. шкіл.	5.—
— —: Українська читанка для II кл. нар. шкіл . . .	12.—
— —: I. Німецька читанка для. укр. шкіл	12.—
У. Карпенко: Рахунки для I. кл. нар. шкіл	5.—

Книжки для молоді:

I. Винницька: Кам'яна сокира. Оповідання для молоді	4.—
Дитячий книгозбір. Випуск по	1.—
I. Франко: Вибрані поезії (Мініатюрне видання) . . .	5.—
Т. Шевченко: Кобзарик (Мініатюрне видання)	5.—

Замовляти в українських книгарнях і у видавництві:

BYSTRYCIA, (21a) Minden/Westf.
